

Ký ức - cảm xúc và vô thường

ISSN: 2734-9195 14:10 14/01/2026

Từ những miền ký ức tưởng chừng bất biến ấy, khi nhìn lại bằng con mắt của Phật học, tôi chợt thấy rõ dấu ấn của vô thường (anicca) đang âm thầm vận hành trong từng nếp sống quê nhà.

Bút danh: **Biện Bạch Ngọc**
Hội viên Hội VHNT Tỉnh Gia Lai

Tôi chỉ nhớ mang máng về những điều còn nhỏ nhưng đó đều là những kí ức vui tươi. Khi lớn dần lên thì những kí ức ngày càng trở nên mơ hồ nhưng cảm xúc thì vẫn vẹn nguyên như những lần ban đầu ấy. Ba má tôi vì kế sinh nhai nên xa quê tìm nguồn sống ở một thành phố khác, từ nhỏ tôi đã lớn lên nơi quê ngoại, cùng ngoại đi chăn đám vịt chạy đồng và đàn vịt nhà ngoại cũng là miền kí ức neo đậu nơi tâm trí tôi nhiều nhất.

Tôi nhớ nhà ngoại có một đàn vịt “đông” lắm, những mấy trăm con, cứ mỗi sáng sớm tôi lại cùng ngoại ra bãi nhặt trứng vịt và ngoại lúc nào cũng sẽ cõng tôi trên vai mỗi khi chiều tà lừa vịt về. Trên lưng ngoại khi ấy, một đứa nhỏ như tôi, thấy cả một bao la cuộc đời. Đôi ba lần tôi vờ mình là người chăn, ngúng nguẩy đòi ngoại đưa cây roi nhỏ để lừa, nào ngờ chúng chẳng nghe tôi chạy tứ tung làm ngoại cười phì và bày tôi cách lừa vịt cho đúng chỗ.

Những năm tháng ở **làng quê** của tôi là những hồi ức trong veo xanh tươi mơn mớn với những trò nghịch ngợm được bày ra suốt những tháng ngày. Tôi nhớ hôm chèo ghe lội vịt, lũ nhóc chúng tôi vốn hiếu động, người lớn ăn cơm để kịp con nước chiều đi tát, lũ tôi lại tập tành leo cả lên ghe chèo lấy chèo để, chiếc ghe chòng chành lật nhào khiến cả lũ rơi xuống đồng nước cạn. Lúc cả lũ í ới “*kêu cứu*” cũng là khi người lớn trong nhà vội bỏ dở cả chén cơm kéo lũ nhóc vào, kéo cả ghe, rồi khi chúng tôi thi nhau bị đánh đòn, bị phạt thì ngoại tôi thể nào cũng bồm bẻm trầu ghẹo: “*Thế này mà đòi chăn vịt, chăn mà chèo cái ghe không nổi sao lừa vịt ra đồng đây?*”. Nhưng khi tôi tỏ vẻ hơi dỗi hờn thì thể nào hôm sau ngoại cũng sẽ chiều tôi dẫn tôi ra đồng.

Ảnh sưu tầm

Tôi rất thích dậy sớm cùng ngoại đi nhặt trứng, khi tiếng gà mới gáy những cơn đầu tiên thì người nhà tôi đã dậy trước đó cả canh rồi. Tất cả cứ như chỉ chờ một tia nắng ban mai báo hiệu trên triển quê nghèo là như bắt đầu thắp sáng những giờ của việc đồng áng. Ngoại hay lấy trứng lúc tờ mờ sáng, khi tôi còn ngái ngủ và hay hỏi những câu hỏi không đâu như *“Còn tối thế này nhờ giãm trứng thì sao?”* thế là ngoại phì cười rồi chỉ vào những lớp rơm mà ngoại đã lót từ tối hôm trước để vịt đẻ trứng nằm vừa cho ấm, vừa để trứng không bể. Trong mắt đứa trẻ thơ khi ấy, khi ánh sáng chỉ vừa mới hé, đương nhập nhoạng, vùng sáng loáng được tạo ra bởi màu sắc của vỏ trứng như chiếu sáng cả một mảng rơm. Màu sắc ấy chính là màu sắc ấu thơ nuôi tôi lớn lên khi chỉ độ non tiếng sau, khi những quả trứng cuối cùng được xếp cẩn thận vào giỏ, thì tôi sẽ gánh chúng ra chợ để kịp bán cho buổi chợ đông...

Tôi vẫn luôn cho rằng những tháng ngày sống ở quê ngoại khi ấy dạy tôi rất nhiều bài học sâu sắc đi theo cả cuộc đời. Có lúc chỉ là những kinh nghiệm tôi học được khi theo học lỏm cậu tôi như việc cậu đi bắt cua để làm thức ăn cho lũ vịt. Cứ chập choạng tối, sau bữa cơm chiều cậu sẽ dắt tôi đi hái mấy nhánh dúi, đan lại thành từng bó nhỏ, sau đó đặt xuống dưới ruộng nước; đến độ khuya về, cậu và tôi thế nào cũng có một mẻ cua đồng ra trò vì lũ cua thường hay nhầm lẫn đó là tổ mà chui vào yên vị. Phần cua ấy thường được băm nhỏ làm thức ăn cho lũ vịt, thì thoảng tôi cũng sẽ được vài con *“tranh”* với ngoại lúc ngoại làm

mỗi năm rượu.

Tôi nhớ có năm dịch về, đàn vịt cả trăm con nhà ngoại tôi cũng nằm trong diện bị đem ra tiêu hủy để phòng dịch, đêm đó nhà ngoại tôi thức trắng đêm. Cứ tưởng như khi tiếng lửa vang lên là dì cậu khóc hết nước mắt, phần vì thương chúng coi như của trong nhà, đã gắn bó suốt những năm dài nay nhìn thấy đau đớn vậy không đành cầm lòng. Tôi bận ấy cũng khóc như mưa, chúng như những bạn cùng tôi đã ở bên nhau suốt những tháng ngày, chỉ cần đi học về là tôi chặn chúng, lại còn bao kỉ niệm nhật trứng, cho ăn, chúng hiền mượt. Ngoại thì lặng không nói gì, lo âu và cả buồn phiền. Năm ấy nhà ngoại vốn nghèo lại càng lâm vào khó khăn vì lũ vịt là nguồn kinh tế chính...

Đã rất lâu rồi tôi mới lại đặt chân về chốn quê **thân thương** ấy, sau khi lớn dần lên gia đình tôi chuyển đến một thành phố khác cho tiện việc ba làm. Tôi đi học đại học rồi dần trưởng thành đi làm ngày nghỉ ít ỏi dần hiểu được hai chữ “xa quê”, mãi tới cả chục năm sau mới lại quay về. Nhà cao tầng mọc lên, ruộng lúa ít dần đi, đô thị hóa về nơi con phố nhỏ. Chốn quê luôn là nơi tôi viễn tưởng được trở về những khi mệt mỏi nhất. Thế nhưng giờ đây khi đã trưởng thành, khi chốn quê chỉ còn là những miền kí ức, khi những kỉ niệm thuở bé thơ chỉ là những điều tôi đọc lại trong những trang nhật kí, khi những công viên bắt đầu mọc lên trên những ruộng lúa ngày xưa, những dòng sông đầy tôm cá được thay thế thành những công xưởng nhà máy và cả triền cát trắng mà thuở ấu thơ tôi vẫn hay chạy nhảy nay san sát những nhà, tôi chợt nhận ra kí ức trong tôi dần được thay màu bằng những điều rất khác.

Bỗng nhiên khi đẩy cửa bước vào bóng sân quen thuộc, hình ảnh ngoại với đôi mắt rơm rớm nước chào đón tôi khiến tôi ứa lệ. Ở một góc sân đàn vịt nhỏ chạy ủa tới tôi như chào đón một người vừa lạ lại vừa quen, tiếng chúng kêu hệt như kí ức năm xưa ở miền quê nhỏ ủa về trong tôi như sóng cuộn trào. Dù xung quanh có thay đổi như thế nào thì ở miền quê thân thương ấy, những kí ức năm xưa vẫn đang chờ đợi tôi một cách nguyên vẹn, như dì, như cậu, như mấy đứa em họ, và cả lũ vịt chạy đồng đang chờ tôi chạy tới để chặn...

Từ những miền ký ức tưởng chừng bất biến ấy, khi nhìn lại bằng con mắt của Phật học, tôi chợt thấy rõ dấu ấn của vô thường (anicca) đang âm thầm vận hành trong từng nếp sống quê nhà. Đàn vịt đông ngày nào rồi cũng có lúc tan tác vì dịch bệnh, cánh đồng nước cạn, bãi lúa mênh mang cũng dần nhường chỗ cho phố xá và nhà máy; tuổi thơ hồn nhiên theo năm tháng mà lùi xa vào ký ức.

Không một hình ảnh nào, không một cảm xúc nào có thể đứng yên trong dòng chảy ấy. Thế nhưng, vô thường không chỉ mang ý nghĩa mất mát hay chia lìa, mà còn là lời nhắc tỉnh thức: chính vì mọi pháp đều biến đổi nên từng khoảnh

khắc được sống, từng ân tình được trao mới trở nên quý giá. Như lời đạo Phật, khi thấy rõ vô thường, con người học cách buông bớt chấp thủ, để trân trọng hiện tại trong sự tỉnh thức. Bởi vậy, những giọt nước mắt khi trở về quê không chỉ là nỗi hoài niệm, mà còn là sự tiếp xúc sâu sắc với chân lý, tất cả rồi sẽ đổi thay, nhưng hiểu và sống cùng vô thường bằng chính niệm, ta có thể giữ được bình an giữa những dâu bể của đời người.

Bút danh: **Biện Bạch Ngọc** - Hội viên Hội VHNT tỉnh Gia Lai